

Asser Amdisens grundlovstale

Taler

Asser Amdisen
Historiker

Dato

5. juni 2021

Sted

Ørstedsparken

Omstændigheder

Holdt ved Gruppen Patys Grundslovsarrangement.

Tak skal du have. Det er rigtigt. Jeg er historiker, og derfor vil min indgangsvinkel til det, jeg vil sige noget om i dag, også være historien.

Først og fremmest så er det jo Grundlovsdag.

Og jeg var glad for, at den første taler [Anders Storgaard] sagde, at det dér med demokrati ikke bare handler om at stemme om tingene.

Det er nemlig rigtigt. For for at vi kan stemme om tingene, så er det også nødvendigt, at der er nogle rettigheder bygget op omkring hvem vi er.

Det er det, som vi normalt kalder for borgerrettigheder.

I dag vil jeg lige starte med at lave to nedslag i verdenshistorien

for lige at få placeret nogle af - hvad skal man sige - grundlaget for de her borgerrettigheder et eller andet sted.

Det første sted vi skal hen er til begyndelsen af 1100-tallet.

Vi skal faktisk ind og finde nogle pæne mennesker, som vi stort set alle sammen kender.

På det tidspunkt var der nemligovre i England en konge.

Han hed Richard Løvehjerte, og han var - i modsætning til hvad I sikkert har set i fjernsynet - en usædvanligt stor klovn.

Det eneste, han egentlig synes var værd at bruge tid på, var at føre krig.

Selv var han usædvanligt glad for at føre korstog. Og det er pissetyrt at føre korstog.

Og derfor så overlod han bare til sin lillebror at skaffe alle pengene til det.

Så han var nødt til at gå ud og kræve skatter op. Og derfor er han blevet enormt upopulær. Det er ham, der hedder Prins John.

De fleste af jer kender ham som løve med en slange bag øret.

Men i virkeligheden så er Prins John en af grundlæggerne af det moderne demokrati. En af verdenshistoriens helte der altid bliver overset.

Basis for det er, at da han opkræver skat, så bliver alle mennesker sure, og så gør de oprør, og så skal han lave en fredstraktat.

Og det gør han så. Og den fredstraktat er det dokument, der hedder Magna Carta.

Og det, der står i Magna Carta, er faktisk grundlæggende, at når man har en relation mellem en stat og en borger

så er der nogle rettigheder, man har som borger, og man har nogle pligter.

Og denne her grundlæggende idé er ret central. En af de rettigheder, man har, er, at man får retten til sin egen krop.

Retten til ikke at blive slået ihjel, fængslet, alt muligt andet, hvis man ikke er blevet dømt for det, og der ikke har været en dommer inde over det.

Denne her fred - retten til egen krop - det er noget ret grundlæggende.

Nu hopper vi lige et par hundrede år frem i tid for at kigge på den rettighed, som vi kalder for ytringsfrihed.

Ytringsfriheden opstår som begreb i 1700-tallet. På det tidspunkt er det meste af Europa domineret af den katolske kirke.

Den katolske kirke ønsker ikke, at der kommer nogen og kritiserer den måde, de laver verden på. De er ikke ret kloge.

De laver blandt andet en bog, der hedder Index. Simpelthen et katalog over forbudte bøger.

Og så kan I så selv regne ud, hvad oprørske unge mænd gjorde på det tidspunkt. De fandt selvfølgelig Index og betragtede det som pensum.

Og så kunne man ellers komme i gang med det.

Men hele problemstillingen var, at staten og kirken lagde et stort pres på befolkningen og sagde:

Der er ting, der ikke må tænkes. Der er ting, der ikke må siges.

Og det her statslige pres var det, der gjorde, at oplysningstænkerne sagde at for at kunne have et ordentligt og fornuftigt samfund

så er vi nødt til at få lov til at have ytringsfrihed. Retten til at sige hvad vi vil.

De her to historiske nedslag vil jeg så lige bruge to minutter på at sige noget om. Hvad betyder det så for de diskussioner der er i dag?

For det første vil jeg sige med det samme

at når vi taler om Muhammedtegningerne så opfatter jeg faktisk ikke ytringsfriheden som værende truet.

Det er ikke det samme som at jeg ikke opfatter noget som værende truet, men det er ikke ytringsfriheden.

Helt grundlæggende - og det er også rigtigt, som der blev sagt før -

jeg mener dybest set, at det er noget pjat at skulle vise de Muhammedtegninger

hele tiden.

Som udgangspunkt var det et infantilt forsøg fra Jyllands-Posten på at aktivere et fremmedhad i befolkningen for at sælge nogle flere aviser.

Barnligt og pinligt, men selvfølgelig noget de skulle have lov til at gøre.

Men jeg synes hver eneste gang man føler sig foranlediget til at smide de her Muhammedtegninger op, så er det nogenlunde samme niveau

som når en treårig dreng kommer hjem fra Brugsen og har et enormt behov for at sige "prut" til sin mor hele tiden.

Og det er ikke fordi barnet skal straffes for det eller have hugget hovedet af, men særligt modent er det jo altså ikke specielt.

Men under alle omstændigheder - ligegyldigt hvad vi så mener omkring det her - så er det jo sådan, at der er nogle mennesker

der ikke har forstået, at selvom vi ikke bryder os om budskabet, så er der nogle ting, man ikke gør.

Først og fremmest er det, der har givet mest genlyd, selvfølgelig når man bruger vold for at få folk til at holde op med det her.

For eksempel skærer hovedet af dem, som jo er en relativt voldelig adfærd. Det er jo ikke i orden.

Som samfund er det faktisk noget, vi er ret gode til at fikse. Det er det her med den menneskelige fred.

Vi ved hvad retssystemet gør, og hvad politiet gør, og vi ved også som fællesskab

at hvis der er nogen, der siger "jeg tror jeg går over og skærer hovedet af naboen" så bliver vi nødt til at gøre noget ved det.

Vi har styr på det.

Det andet som man selvfølgelig kan blive udsat for er trusler. Og det har vi meget dårligere styr på i virkeligheden.

Siden jeg var 14 år gammel og arrangerede min første demonstration, så har det her med dødstrusler været sådan en hverdagsbegivenhed.

Det har faktisk været noget, der er, når man er debattør og blander sig. Så er det noget, der sker jævnligt.

Jeg har altid troet, at det var, når jeg blandede mig i indvandrerdebatten, at jeg først og fremmest risikerede det her.

Så kom hele højrefløjen og slog på mig.

Det har vist sig - og det har jeg altid syntes er lidt mærkeligt - at det er det faktisk ikke.

Jeg har kritiseret statslige udflytninger af arbejdspladser og det giver langt flere dødstrusler end indvandrerdebatten.

Det undrer mig egentlig en lille smule, men sådan er det faktisk.

Hovedsagen er, at det her trusselsbillede - dengang jeg startede med det - der ringede folk på vores fastnettelefon og brokkede sig.

Og det var på en eller anden måde til at leve med.

Men i dag har vi givet dem et kæmpemæssig internet at arbejde i

og vi har ikke noget særligt godt svar på, hvordan vi så faktisk begrænser de her overgreb og de her trusler.

Hele problemet er jo, at hvis vi begrænser folks mulighed for at skrive, at jeg er en idiot, eller at de har tænkt sig at slå mine børn

hvornår er det så, at vi begynder at begrænse deres ytringsfrihed? Deres fred til at sige noget?

Og det er ikke et simpelt spørgsmål. Jeg har ikke et svar med til jer i dag. Jeg mener bare at det er noget vi er nødt til at tænke over.

For det der trusselsbillede har vi ikke en styring på.

Men det handler faktisk ikke om ytringsfrihed.

Det handler om retten til at være en person, til at have meninger, uden at være truet af trusler eller vold.

Og hvis I finder et godt svar på det, så kan I sende det til justitsministeren.

Han har tydeligvis meget, meget svært ved at forstå de her grundlæggende juridiske begreber.

Det kunne være en god idé lige at give ham lidt hjælp. Så send det bare den vej.

Det sidste jeg så vil sige noget om er: Er ytringsfriheden så ikke truet for lærere i dag? Jo, det mener jeg i høj grad, at den er.

Men ikke så meget på grund af det med Muhammedtegningerne.

Hvis I har fulgt debatten i Folketinget de sidste par måneder, så har det været et kæmpemæssigt emne

hvordan vi kunne få begrænset de her forskere, der mener mærkelige ting. Deres mulighed for at sige noget.

Det er den forskningsfrihed, der bliver kritiseret.

Vi har en undervisnings- og forskningsminister, der går på talerstolen i Folketinget og siger

at armlængdeprincippet - altså at politikere skal holde sig fra forskningen - går begge veje.

Jeg ved fandeme ikke, hvem der har uddannet hende, men de burde måske et eller andet sted tænke sig lidt om.

Men grundlæggende så er den der med, at man fra statens side mener, at man bør blande sig i

hvad man forsker i, hvad man underviser i, hvordan man tænker - det er en langt større trussel mod ytringsfriheden end alt det andet.

Så for at ridse det helt grundlæggende op.

Demokrati handler ikke om at stemme om tingene. Det handler om, at vi som individer har nogle rettigheder i samfundet.

Retten til at være i fred. Til ikke at blive truet. Retten til at sige hvad vi vil.

Det betyder ikke nødvendigvis, at vi skal sige alle de ting, som farer igennem hovedet på os

lige gyldigt om andre mennesker bliver kede af det eller ej.

Men det betyder, at vi har en ret til at være her.

Og faren - truslen mod det - kommer fra staten. Den kommer sådan set ikke ret mange andre steder fra.

Så det er der, vi skal passe på. For staten er jo ikke nogen. Det er ikke dem. Det er os selv. Det er alle vores egne måder at tænke det på.

Så det gælder om, at vi øver os i at huske de grundlæggende demokratiske regler

også når vi sætter vores kryds i boksen, og når vi siger alt muligt andet.

Og gør vi det, så skal demokratiet sgu nok overleve. Og det er jo et ret vigtigt budskab i dag på Grundlovsdag. God Grundlovsdag!

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Grundlovstale

Relateret

Anders Engelbrecht Storgaards grundlovstale
5. juni 2021

Caroline Holdflod Nørgaards grundlovstale
5. juni 2021

Stefan Hermanns grundlovstale
5. juni 2021

Jakob V. H. Holtermanns grundlovstale
5. juni 2021

Geeti Amiris grundlovstale
5. juni 2021

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/asser-amdisens-tale-ved-gruppen-patys-grundslovsarrangement-2021>